

– надавати консультації опікунам дітей трудових мігрантів щодо вирішення конфліктів з дітьми, проблем та труднощів, що виникають у житті дитини.

Таким чином, ми визначили, що при наданні соціально-психологічної допомоги дітям трудових мігрантів та їм опікунам, необхідно використовувати різний комплекс видів допомоги: психологічну, соціально-педагогічну, інформаційну-консультативну тощо. Адже, при вчасному виявленні проблеми та швидкому втручанні, фахівець допоможе знизити ризик потрапляння дитини у складну життєву ситуацію та забезпечить її нормальне функціонування у соціумі під час відсутності батьків.

ЛІТЕРАТУРА

1. Заверуха О. Я. Соціально-психологічні детермінанти проблеми психологічного сирітства дітей трудових мігрантів України. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. Серія психологічна. 2017. Вип. 2. С. 131-137. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvldu_2017_2_16
2. Пігіда В. М. Соціально-педагогічна діяльність з дітьми трудових мігрантів. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія: Педагогіка. Соціальна робота. 2011. Вип. 21. С. 157-160. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuuped_2011_21_53
3. Шевцова М. «Євросироти»: з чим стикаються діти українських трудових мігрантів. URL: <https://life.pravda.com.ua/society/2017/05/4/224005/> (дата звернення: 24.05.2022)
4. Ukraine response situation report 28 april 2022. IOM Ukraine. URL: https://www.iom.int/sites/g/files/tmzbdl486/files/situation_reports/file/ukraine-response-situation-report-28-april-2022.pdf
5. World migration report 2022. URL: <https://worldmigrationreport.iom.int/wmr-2022-interactive/>

УДК 159.922.8:923.2

Бойченко А. В.

*студентка 4 курсу спеціальності 053 Психологія,
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського*

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СТАНОВЛЕННЯ АВТОНОМНОСТІ ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ ВІЙНИ

Проблема автономності особистості є досить актуальною протягом різних вікових періодів, а особливо в період юності. Адже починаючи з раннього

юнацького віку особистість робить свій вибір майбутньої професії, вчиться приймати самостійні відповідальні рішення, вибудовувати стосунки з протилежною статтю тощо. Звичайно, рівень автономності у кожної особистості різний, проте безперечним є той факт, що саме під час навчання у закладі вищої, професійно-технічної освіти, автономність особистості набуває вищого рівня розвитку [3]. Крім того, сучасні суспільні виклики, такі як війна, створюють умови для ще більшого прояву автономності особистості. Адже кожна людина в умовах військового стану, загальної мобілізації змушена самостійно прийняти свідоме рішення про те, як їй будувати своє життя далі: відвідувати заняття і старанно вчитись, чи займатись волонтерством, записатись до складу Тероборони чи виїхати в іншу країну, шукаючи більш безпечного місця проживання тощо. А тому, враховуючи зазначене, проблема автономності особистості в сучасних умовах є вкрай актуальною.

У психологічному розумінні **автономність** особистості визначається як соціально-психологічна якість, яка дозволяє їй діяти незалежно від внутрішніх і зовнішніх чинників, установок, яка здатна при цьому демонструвати самостійність. Автономія особистості визначається науковцями як потреба у прояві автономності [4]. Автономність вивчалась багатьма науковцями. Так, на думку А. Адлера ідея прагнення людини до автономності закладена у прагненні подолати «комплекс неповноцінності». На думку Е. Фрома, людина завжди прагне позбутися почуття неповноцінності, досягти автономії, однак відповідно до його теорії, особистість, будучи в постійному пошуку шляхів досягнення автономності, ніколи не здатна її досягнути [1, 2, 4]. А. Маслоу трактує автономність людини як чинник самоактуалізації. На думку науковців І. Булах, Т. Гурлева, М. Яцюк та ін. [1, 2, 4], автономність є ознакою дорослості, самостійності людини.

Більшість науковців ототожнюють поняття автономності особистості із поняттям самостійності як здатності самостійно визначати власні цілі, досягати їх, самостійно вирішувати проблеми, труднощі, які з'являються в житті. Найголовнішими аспектами самостійності є свобода у власному виборі, вміння обґрунтовувати та досягати цієї свободи [4]. Досліджуючи особливості автономності особистості, до участі в дослідженні ми запросили студентів спеціальності 053 Психологія Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (n=50). У процесі дослідження за методикою «Методика діагностики автономності-залежності особистості в навчальній діяльності Копопкіна О. А., Пригіна Г.С» було отримано наступні результати, які представлено нами на рисунку.

Як видно з рисунку, 64,0% студентів виявляють здатність до автономності. Це означає, що дані студенти є достатньо самостійними у

прийнятті власних рішень, вони керуються власними висновками, виявляють здатність до аналізу та синтезу інформації. У 16,0% досліджуваних виявлено невизначений тип. Під час емпіричного дослідження нам не вдалося встановити переважаючий тип даних досліджуваних. Ми припускаємо, що дані досліджувані схильні до прояву як автономності, так і залежності, в залежності від різних ситуацій і від оточення. Однак у процесі дослідження нами виявлено 20,0% студентів належать до типу залежних.

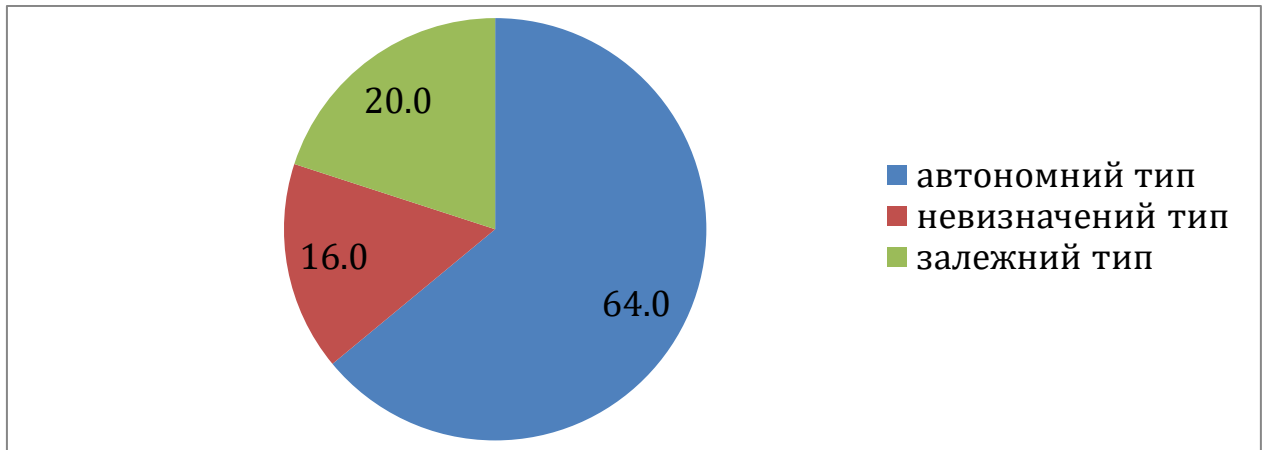

Рис. Показники дослідження автономності-залежності досліджуваних за методикою Копопкіна О. А., Пригіна Г.С. (у %)

Це характеризує даних досліджуваних як тих, хто виявляє низьку здатність до прийняття власних рішень. Таким студентам досить складно наважитись і зробити самостійний крок для вирішення тієї чи іншої задачі. Отже, як видно з представлених результатів нашого дослідження, більшості досліджуваних студентів характерний автономний тип поведінки, однак виявлено високий показник досліджуваних (20,0 %), які проявляють низьку здатність до самостійності, автономності, самостійне прийняття складних відповідальних рішень.

Зауважимо, що в умовах війни здатність приймати самостійні відповідальні рішення, тобто проявляти автономність є однією із найбільш важливих здатностей. А тому педагогам, психологам закладів освіти, самим студентам слід приділити достатньо уваги і зусиль для розвитку автономності особистості.

ЛІТЕРАТУРА

1. Булах І.С. Психологічні основи особистісного зростання підлітків: дис.докт.психол. наук: 19.00.07.Київ, 2004. 581 с.
2. Гурлева Т.С. Автономність як ознака і рушійна сила особистісного зростання. *Актуальні проблеми психології*. Том 3: Консультативна психологія і психотерапія: Зб. наук. праць Інституту психології ім.

Г.С. Костюка АПН України / за ред. Максименка С.Д., Кісарчук З.Г. Ніжин: Міланік, 2008. Вип. 5, С. 61 – 71.

3. Свіденська Г.М. Психологічні особливості розвитку самосвідомості особистості в період підліткової кризи: автореф. дис... канд. психол. наук: 19.00.07. Інститут психології ім.Г.С.Костюка АПН України. Київ, 2008. 21 с.

4. Яцюк М.В. Соціально-психологічні умови розвитку автономності особистості в юнацькому віці: дис. канд. психол. наук: 19.00.07. Київ, 2009. 245 с.

УДК: 159.9

Бучинська В. І.

*студентка 3 курсу спеціальності 053 Психологія,
Західноукраїнський національний університет.*

Бригадир М.Б.

*к.психол.н., доцент кафедри психології та соціальної роботи,
Західноукраїнський національний університет*

ОСОБЛИВОСТІ НАДАННЯ КРИЗОВОЇ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ ДІТЯМ

В процесі життя людина проживає різноманітні кризові ситуації, які з одного боку є травмуючими для неї, з іншого, дають можливості зростання та розвитку. Проте в психологічному контексті не завжди особа може справитись із труднощами, особливо, коли ця ситуація зачіпає дитячу психіку. Діти, які відчують можливу або реальну перешкоду задоволення основних потреб не здатні допомогти самі собі. Тому потребують підтримки близької людини або психолога. Зараз, під час війни актуальними кризовими ситуаціями є: вимушене переселення, втрата членів сім'ї, руйнування домівки, що дає відчуття позбавлення безпеки для дітей.

Для дитини, яка переживає кризу, зазвичай, характерними є наступні особливості:

- 1) невпевненість та безпорадність;
- 2) підвищена тривожність і страхи;
- 3) підвищена емоційність;
- 4) відчуття зовнішнього тиску і напруги;
- 5) гостра потреба в допомозі [2, с. 6].

Діти є надзвичайно вразливими особливо у невизначених ситуаціях. Перебуваючи в стані тривоги, «маленька особа» може мати широко